

АРКАДІЯ ОЛЕНСЬКА-ПЕТРИШИН – АМЕРИКАНСЬКА ХУДОЖНИЦЯ З УКРАЇНСЬКОЮ ДУШЕЮ

У фондах Національного заповідника “Замки Тернопілля” зберігається 60 картин американської художниці українського походження Аркадії Оленської-Петришин.

Народилася Аркадія Оленська-Петришин 19 червня 1934 року у селі Розношинці Збарзького району, що на Тернопільщині, де в дитячі роки жила з матір'ю, а батько тоді працював адвокатом у Львові. 1939 року, коли радянські війська окупували Західну Україну, родина Оленських емігрувала до Роттенбурга під Віднем, де в 1941 році народилася їхня друга дочка Христя. Того ж, 1941 року, Оленські повернулися назад в Україну. У 1944 році вся родина емігрувала вдруге, вже до Німеччини. Кілька років перебували в місті Аугсбург у таборі “Зоммер казерне”, де Аркадія вступила до таборової гімназії. У 1949 році Оленські переїхали до США. Більшу частину життя художниця провела в Нью-Йорку¹.

З дитинства Аркадія любила малювати. У середній школі імені Вашингтона Ірвінга, у якій вона навчалася 4 роки, продовжувала розвивати своє захоплення образотворчим мистецтвом. Тож після закінчення школи вона записалася до Студентської спілки мистецтва, де її захоплення живописом були спрямовані у професійне русло.

У Студентській спілці мистецтва, і пізніше в Гантер коледжі та у Чиказькому університеті Аркадія отримала знання й навички з класичних рисунку та малярства. Але щоб працювати в класичній манері, змальовувати щось предметне, – про це не могло бути й мови. Вільна творчість передбачала абсолютну оригінальність, крайній індивідуалізм. Тож художниця вирішила змальовувати гру світла, перехідність усього матеріального, у чому її заохочували викладачі малярства Роберт Мортервелл та Вільям Базіотес з Гантер коледжу.

Навчання у Студентській спілці мистецтва та в Гантер коледжі охоплюють два перші періоди творчості Аркадії Оленської-Петришин. Перший період (1955–1958 рр.) – праці, присвячені міфу та символіці кольору. Другий період (1958–1964 рр.) – абстрактно-експресивні роботи. На її полотнах ідуть пошуки символіки кольору, вона то пере-

¹ А. Оленська-Петришин, *У вимірах форми й експресії: статті*, К. (Світovid), 1997, с. 7.

Н. Адамович, Аркадія Оленська-Петришин – американська художниця...

ходить у сферу безпредметності, то в абстрактно-експресивну форму вислову, де панують хаос, динаміка, вибух кольору.

Абстракт I

Після закінчення цього коледжу в 1963 році художниця влаштувала свою першу персональну виставку в галереї Бодлі у Нью-Йорку. У своїх картинах вона прагнула глянути на Всесвіт, осягнути велич матерії і духу.

Та на цьому творчі пошуки молодой художниці не завершилися, і вона вирішила продовжити навчання.

Захистивши магістерську дисертацію з мистецтва у Гантер коледжі, Аркадія вступила на факультет історії мистецтва до Чиказького університету. Під час навчання вона захопилася орієнтальною філософією і міфологією, уподобала китайську каліграфію, так щоб застосовувати найцікавіші засоби поєднання графічних ліній і плям у своїй творчості. З рисок, кутів, дуг і крапок мисткиня почала компонувати міфічні постаті, переходячи все далі від розпливчастих форм до чітких і все більше виразних. Це третій період творчості – (1964–1968 рр.) – абстрактно-фігуративна тематика. Так на полотнах постають фігури людей, а тло заповнене переважно абстрактними формами.

Наступним кроком була тематика людини на тлі природи (1968–1974 рр.). Посеред трави чи на фоні стовбура дерева зображені людські постаті.

Інший переломний момент у творчості Аркадії наступив після подорожі до Пуерто-Ріко, де в 1976 р. вона з чоловіком вирішили провести свою відпустку.

Субтропічний ліс після південної зливи настільки сильно вразив художницю своєю красою, що це змусило її перейти від абстрактних форм до “рослинної теми”, до концепції відображення досконалого у світі природи.

“Я почала придивлятися до того, як ростуть і розвиваються звичайні рослини і виявила, що вони дуже «розумні»: ніщо не заважає іншому, усе складається у регулярну, а не хаотичну форму. Я часто стала бувати у ботанічних городах і особливо у теплицях, де виростили теплолюбні дерева, кущі, квіти південних країн. Ці рослини стали «предметом» і «темою» багатьох моїх картин, а відтак і гравюр”², – пише Аркадія в одній зі своїх статей.

Продовжуючи вдосконалювати і розвивати свій талант Аркадія Оленська-Петришин, дослухавшись до поради ще одного талановитого вихідця з України – художника Якова Гніздовського, поступила до Інституту Пратта в Нью-Йорку, де опанувала різцеву гравюру та офорт.

Подорожуючи штатами Арізоною і Каліфорнією мисткиню загіпнотизували своїм виглядом, формою, кольором жителі пустель – как-

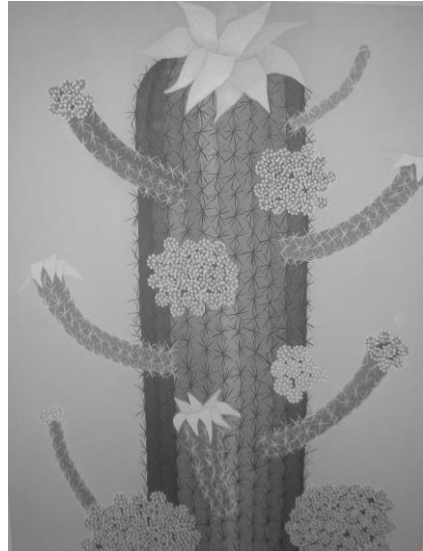
Квіти кактусів

² А. Оленська-Петришин, *Від малого максималізму до великого мінімалізму*, Український освітній простір (2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uop.net.ua/arkadiya-olenska-petryshyn-vid-malohomaksymalizmu-do-velykoho-minimalizmu>.

Н. Адамович, Аркадія Оленська-Петришин – американська художниця...

туси. Від рослин вологих субтропіків Аркадія перейшла до малювання і гравірування кактусів.

Особливо приваблювали Аркадію гігантські кактуси сагуари. Формою вони нагадують стовпи або колони якихось давніх загадкових храмів. Вони ростуть цілими сім'ями. В одному кущі можна побачити старі помираючі сагуари з пожухлою корою і засохлими, вивітряними верхами. Вони ще відпускають зелені бічні галузки, які цвітуть на краях великими білими квітками, що нагадують зорі на небі. Проте у них нема такого буяння і такої сили, яка відчувається в молодих сагуарах, котрі розростаються до вкола. Усе це так нагадує життя людей! Через сагуари можна простежити філософську закономірність світу, де старе поступово замінюється новим, де затухання, умирання супроводжується народженням і розквітом³.

Сагуаро III

Тож отримавши престижну освіту в Сполучених Штатах, художниця працювала в період, коли мистецьке життя Нью-Йорка вирувало. В її творчості зустрічаються впливи багатьох мистецьких напрямків – це і абстракціонізм, і експресіонізм, і умовність, і стилізація. Але картини останнього періоду стали візитною карткою Аркадії. Вони вражають глядача своїми барвами, відображеними найдрібнішими деталями рослини. Художниця могла змальовувати один і той самий кактус вдень – на світло-голубому тлі, та вночі на – на глибоко-синьому фоні, який створює ефект світіння рослини, що йде немовби з її середини.

Картини Аркадії Оленської-Петришин знайшли свого глядача, її кактуси нікого не залишили байдужим.

Аркадія Оленська-Петришин провела 54 індивідуальні виставки у музеях і галереях різних міст США, Канади (Торонто, Едмонтон), Бель-

³ А. Оленська-Петришин, *Від малого максималізму до великого мінімалізму*.

гії (Антверп, Брюссель), в Китаї (Шенян) та в Україні (Львів, Київ, Донецьк, Сімферополь, Дніпропетровськ, Полтава, Харків, Одеса). Її картини знаходяться в музеях і галереях США та України, в приватних колекціях.

Неодноразово художниця й сама відвідувала Україну.

Окрім творчого пошук Аркадія Оленська-Петришин брала активну участь у громадському і культурному житті української діаспори. Дописувала на мистецькі теми до діаспорних видань, у 1960-ті і 70-ті роки займала посаду мистецького редактора журналу “Сучасність”, пізніше співпрацювала із виданнями в Україні: “Образотворче мистецтво”, “Світовид” і газетою “Культура і життя”. Автор серії критичних статей про українських мистців і мистецькі колекції в Америці, які впорядкував Богдан Бойчук у книжці “У вимірах форми та експресії” (1997)⁴.

Шептухи

Померла художниця 6 травня 1996 року в Норт Брансвік (North Brunswick), Нью Джерсі, похована на цвинтарі Святого Андрія в Савт Бавнд Бруку.

Після смерті Аркадії її чоловік Володимир (Уолтер) Петришин, професор математики в Університеті Ратгерс передав картини художниці у фонди Національного заповідника “Замки Тернопілля” у місті Збараж. Це відбулося за сприяння керівника науково-дослідного відділу Заповідника Чайки Володимира Івановича.

Будучи громадянкою США Аркадія Оленська-Петришин зберегла в серці любов до України, батьківську мову. Змальовуючи красу американської природи, вона вклдала у картини свою українську душу.

⁴ http://eudusa.org/index.php?title=Olenska-Petryshyn_Arcadia